
BARTOMEU ABRINES LLABRÉS

**ELS VERBS DE CANVI D'ESTAT
EN CATALÀ: LA PARTICIPACIÓ
EN L'ALTERNANÇA
CAUSATIVA***

I. INTRODUCCIÓ

Els verbs de canvi d'estat (CE) lexicalitzen un esdeveniment pel qual un dels seus arguments passa de tenir una propietat o un estat a tenir-ne uns altres. Així, “la tempesta ha romput el mirall” expressa que una causa externa al mateix “mirall” ha fet que aquest hagi canviat d'estat (ara ja només deu ser un conjunt de trossos de vidre). El mateix passa quan diem que “la rosa ha florit”. En aquest cas, expressem que el que ha fet que la rosa canviï d'estat és una propietat interna a la mateixa “rosa”.

La classe dels verbs de CE ha provocat nombroses discussions en la bibliografia lingüística a causa precisament dels problemes de classificació. Aquests debats s'han originat sobretot en els treballs que analitzen la interfície entre el lèxic i la sintaxi, és a dir, els treballs que intenten concretar quins elements del significat lèxic d'un verb determinen la projecció dels seus arguments i les estructures sintàctiques en què poden aparèixer (Mendikoetxea 2000). Es tracta de models que s'inspiren en el Principi de Projecció (Chomsky 1981), segons els quals l'estructura sintàctica deriva, almenys en part, d'una representació del significat verbal, ja sigui una llista de papers temàtics,

* Vull agrair els comentaris i les observacions, sempre molt valuosos, de Jaume Mateu. També els de dos avaluadors externs. Com se sol dir, però, qualsevol errada és responsabilitat meva.

ja sigui una descomposició de predicats de tipus semàntic (Jackendoff 1990, 2002; Levin & Rappaport Hovav 1995 –a partir d'ara L&RH–; Rappaport Hovav & Levin 1998) o sintàctic (Hale & Keyser 1998, 2002; Mateu 2002).¹

Aquests models han d'explicar per què alguns dels verbs de CE participen de l'anomenada *alternança causativa*: com és que amb una única representació del significat verbal projecten estructures sintàctiques transitives i intransitives:²

- (1) a. En Joan ha romput el vidre.
b. El vidre s'ha romput.

L'alternança causativa, doncs, caracteritza una sèrie de verbs, la major part de CE, que tenen un ús transitiu i un d'intransitiu. Sintàcticament, el sintagma que funciona com a objecte (argument intern) en l'alternant transitiu (*el vidre* a (1a)) passa a la posició de subjecte en l'intransitiu (1b). Es tracta, per tant, d'una alternança diatètica, ja que repercuteix tant en la valència del verb (hi ha un argument que no es projecta) com en la transitivitat. L'alternant transitiu rep també el nom de *causatiu*; i l'intransitiu, els noms d'*anticausatiu*, *incoatiu* o *ergatiu* (nosaltres usarem preferentment transitiu o causatiu i intransitiu o incoatiu).

Però no tots els verbs de CE es comporten com el verb *rompre*. També en trobem amb un comportament sintàctic divergent:

1. Els models anomenats neoconstruccionalistes (v. Borer 2004, 2005), en canvi, rebutgen la hipòtesi que l'expressió dels arguments ve determinada per l'entrada lèxica i afirmen que les relacions temàtiques deriven de determinades posicions estructurals definides sintàcticament. Les teories monoestratals, per la seva banda, no reconeixen els diferents nivells de representació ni l'existència de la interfície lexicosintàctica. En aquestes teories els fenòmens gramaticals tenen una representació única (un sol nivell o estrat) que conté tota la informació pertinent per a la interpretació de les construccions. Entre aquestes podem esmentar la *gramàtica cognitiva* de Langacker (1987, 1991) o la *gramàtica de construccions* de Goldberg (1995, 2006).

2. Considerar que tenen dues entrades lèxiques, una per a cada variant, no seria desitjable des del punt de vista teòric. Per això, s'ha postulat que hi hauria una forma bàsica i una de derivada. De fet, demostrar quina és una i l'altra ha ocupat molts autors que han tractat aquest tema (v. Folli 1999). Mantenen la hipòtesi que la variant causativa és la bàsica, per exemple, Levin & Rappaport Hovav (1995), Masullo (1999), Reinhart (2000) o Chierchia (2004). Per altra banda, podem esmentar Pesetsky (1995) o Hale & Keyser (1998) com a exemple d'autors que consideren bàsica la variant incoativa. Tanmateix, Haspelmath (1993) ha destacat que de les dades morfològiques no podem concloure que una variant provingui de l'altra. Així, hi ha llengües en què la variant bàsica és la transitiva (com el català, en què el verb de la intransitiva incorpora un clític) i altres en què ho és la incoativa (com l'àrab, en què la forma marcada morfològicament és la transitiva). I encara hi ha llengües en què cap de les variants deriva de l'altra (*non-directed alternations* per a Haspelmath): perquè totes dues deriven d'una mateixa arrel (*equipollent alternations*), perquè usen verbs amb diferent arrel per a cada variant (*suppletive alternation*) o perquè usen el mateix verb per a les dues variants (*labile alternation*).

- (2) a. L'huracà va destruir la casa.
b. *La casa es va destruir.³
- (3) a. *El jardiner va florir els rosers.
b. Els rosers van florir.

Podem usar el verb *rompre* tant en una construcció causativa com en una d'incoativa (v. (1)), i per això diem que aquest verb participa de l'alternança. En canvi, el verb *destruir* només pot usar-se com a transitiu (v. (2)), i el verb *florir*, només com a intransitiu (v. (3)). Per tant, aquests dos darrers verbs no alternen, tot i que de manera diferent, ja que un rebutja de construir-se com a incoatiu, mentre que l'altre fa exactament a l'inrevés: rebutja l'ús causatiu.

Morfològicament, la major part de verbs catalans que participen de l'alternança prenen, com passa en altres llengües romàniques, el clíctic pronominal *se*, tot i que també trobem verbs que no el prenen.⁴

- (4) a. En Joan va augmentar els seus ingressos.
b. Els seus ingressos (*es) van augmentar.

En aquest article analitzarem descriptivament el comportament sintàctic dels verbs de CE en català. Partirem d'algunes de les classificacions dels verbs de CE fetes

3. Aquesta construcció seria gramatical en una lectura passiva pronominal si el subjecte de (2a) fos agentiu (v. (i)). De fet, en la passiva pronominal, la presència del clíctic *es* impossibilita l'aparició del complement agent introduït amb la preposició *per*. Marcarem altres casos en què la lectura de passiva pronominal sigui bona posant *pp* entre parèntesis.

- (i) a. En Joan va destruir la casa.
b. La casa es va destruir. (Cf. La casa va ser destruïda per en Joan.)

4. En general, les llengües eslaves, romàniques i germàniques (excepte en aquest darrer cas l'anglès) marquen d'alguna manera la variant intransitiva de l'alternança. A continuació oferim exemples de la incorporació del clíctic en espanyol (i), francès (ii) i italià (iii), i de la incorporació del pronom reflexiu *sich* en alemany (iv). També oferim una construcció en anglès, en què les dues variants es construeixen amb el mateix verb (v):

(i) El cristal se rompió.	[Mendikoetxea 2000: (1b)]
(ii) L'image s'agrandit.	[Labelle 1992: (2b)]
(iii) La finestra si è rotta.	[Folli 1999: (2a)]
(iv) Die Tür öffnete sich.	[Schäfer 2008: (47b)]
(v) The vase broke.	[Levin & Rappaport Hovav 1995: (7b)]

Els verbs no tenen per què coincidir en el seu comportament respecte de la incorporació del clíctic. Així, mentre que el verb *rompre* i els seus equivalents prenen obligatòriament el clíctic en català, castellà i italià, l'equivalent en francès només el pren de vegades (v. apartat 4).

des de models formalistes (de base projeccionista o neoconstruccional). L'anàlisi ens permetrà mostrar, però, que aquestes classificacions presenten mancances i són insuficients per a explicar el comportament d'aquests verbs.

Proposarem que la caracterització dels diferents tipus de verbs de CE està subjecta a gradació i que els límits entre un i altre són difusos i no gens clars. En aquest sentit apuntarem, sense aprofundir-hi, ja que l'espai de l'article no dóna l'abast i perquè es tracta de la hipòtesi que desenvolupem en la recerca que duem a terme, que les anàlisis explicatives més formals s'han de completar amb l'aportació de la teoria del prototipus de la lingüística cognitiva.⁵ Es tractaria de tenir en compte la importància de la conceptualització dels parlants en el comportament sintàctic dels verbs, sense renunciar a una anàlisi en termes sintàctics. En la recerca que duem a terme la hipòtesi consistirà a considerar que l'anàlisi formal de l'alternança causativa s'ha de completar amb la incorporació del coneixement del món, del coneixement enciclopèdic del parlant, com a mecanisme que permet acceptar els usos menys prototípics d'aquests verbs i que explica les diferències de categorització entre els parlants.

Aquest article s'organitza de la manera següent. En l'apartat 2 s'analitza la participació dels diferents tipus de verbs de CE en l'alternança causativa. En l'apartat 3 mostrarem que un dels tests usats per Mendikoetxea (1999a, 2000) per diferenciar els de causa interna no se segueix en català. Segons aquesta autora, aquests verbs no accepten un adjunt del tipus *per si sol*, la qual cosa mostraria que en l'estructura lexicosemàntica els falta un component de causa, contràriament al que ocorre amb els de causa externa. En l'apartat 4, analitzarem la incorporació del clític *se* a les formes incoatives de l'alternança. Comprovarem que, com en altres llengües, trobem verbs que l'incorporen obligatòriament, verbs que no l'incorporen mai i verbs que poden o no incorporar-lo. En l'apartat 5 apuntarem la possible hipòtesi sobre com compaginar les explicacions més formals amb els conceptes de gradació i prototipus. Finalment, en l'apartat 6 destacarem les principals conclusions del treball.

2. LA PARTICIPACIÓ DELS VERBS DE CANVI D'ESTAT EN L'ALTERNANÇA CAUSATIVA

Rappaport Hovav & Levin (1998: 101-102) defineixen els verbs de CE de la manera següent:

5. Sobre la lingüística cognitiva vegeu els treballs introductoris de Cuenca & Hilferty (1999) o Lee (2001). O el manual de Geeraerts & Cuyckens (2007).

A verb of change of state, such as *break*, *dry*, or *widen*, as the name implies, lexicalizes a particular achieved state, and the verb denotes the bringing about this state. But though the verb itself denotes the bringing about of this state, it leaves the nature of the causing activity involved unspecified; that is, such verbs do not lexicalize a manner.

Aquestes autores en proposen una primera classificació en dos tipus: els que es conceptualitzen com a causats internament (p. ex. *blossom* [*florir*, *madurar*], *grow* [*créixer*] o *wilt* [*marcir*, *pansir*]), i els que es conceptualitzen com a causats externament (p. ex. *break* [*rompre*], *open* [*obrir*] o *dry* [*assecar*]).^{6,7}

La caracterització que fan és molt intuïtiva: quan un verb descriu un esdeveniment de causa interna s'entén que és qualche propietat inherent a l'argument del verb la que causa l'esdeveniment. En canvi, els de causa externa són verbs la natura dels quals implica l'existència d'una causa exògena amb control immediat sobre l'esdeveniment (que es pot expressar a través de papers temàtics diferents: AGENT, CAUSA, INSTRUMENT).

Les autores prevenen sobre aquesta aproximació basada en la intuïció (L&RH: 98-99 [La cursiva és nostra]):

The distinction between internally and externally caused eventualities is *a distinction in the way events are conceptualized* and does not necessarily correspond to any real difference in the types of events found in the world. In general, *the relation between the linguistic description of events and the events taking place in the real world is mediated by the human cognitive construal of events, which is what we take our lexical semantic representation to represent.* [...] If the distinction between internal and external causation is indeed implicated in the way humans conceive events, then we predict that verbs that fall squarely into one or the other of these two categories will be stable in their syntactic behavior. For example, verbs that are clearly agentive will be internally caused monadic verbs and will not be found in the causative alternation. However, there are some events in the world that can be construed as either internally or externally caused. Our account predicts variation both within and across languages with respect to whether verbs describing such events are classified as internally or externally caused.

És a dir, que les nocions de causa interna i de causa externa es basen en la conceptualització que el parlant fa dels esdeveniments. Aquesta conceptualització és la que recull la representació de la semàntica lèxica. Per tant, hi pot haver variació intralingüística i interlingüística en la classificació d'un verb en un o altre tipus: res no impedeix que en una llengua un esdeveniment es conceptualitzi d'una manera,

6. Hem reproduït els verbs que aquestes autores posen com a exemple de verbs de causa interna i de causa externa, tot i que en català els verbs equivalents es poden conceptualitzar de manera diferent i, doncs, no comportar-se igual sintàcticament.

7. Mendikoetxea (1999a) reprèn aquesta classificació i l'aplica al castellà.

mentre que en una altra es conceptualitzi de manera diferent. Com més consistent sigui la conceptualització d'un verb, és a dir, com més tendència hi hagi que tots els parlants el conceptualitzin de la mateixa manera, més estable serà el seu comportament sintàctic, tant intralingüísticament com interlingüísticament.⁸

Cal destacar que segons aquestes autores la classificació en un o altre tipus és determinant amb vista a la participació en l'alternança causativa. Els verbs de causa externa participen de l'alternança, mentre que els de causa interna no hi participen: «We thus assume that the intransitive verbs that regularly have transitive causative uses are externally caused, and those intransitive verbs that do not are internally caused» (L&RH: 93).

Alguns autors, més recentment, han proposat altres classificacions dels verbs de CE. Totes subdivideixen els verbs de causa externa de L&RH en dos (o tres) tipus diferents. L'especificació es basa en l'anàlisi empírica, que mostra que hi ha una part dels verbs que L&RH anomenen de causa externa que no participen de l'alternança (v. p.ex. el verb *destruir* a (2)).⁹ Així doncs, aquestes propostes ajusten la classificació a les dades empíriques de participació en l'alternança.

Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006, v. també Alexiadou, 2006), per exemple, classifiquen les arrels dels verbs de CE segons la seva semàntica enciclopèdica. Distingeixen, així, quatre tipus d'arrels: agentives, de causa interna, de causa externa i de causa no especificada.

Segons aquests autors, en les arrels agentives la causa de l'esdeveniment requereix la presència d'un agent, la qual cosa impedeix que alternin. En les arrels de causa interna la causa de l'esdeveniment de canvi està relacionada amb les propietats inherents a l'argument que sofreix el canvi. Aquestes arrels no poden formar la variant causativa de l'alternança, però sí que poden causativitzar de manera indirecta.¹⁰ En canvi, en les

8. Sorace (2000) presenta la hipòtesi d'una jerarquia en la selecció d'auxiliar en els verbs intransitius no reflexius que també aprofundeix en el fenomen de la gradació dels fenòmens lingüístics. Segons aquesta autora, els verbs prenen un o altre auxiliar segons les seves característiques aspectuals o temàtiques. Un verb "completament especificat" (*maximally specified*) per a una o altra dimensió tendeix a triar sempre el mateix auxiliar, tant interlingüísticament com intralingüísticament. En canvi, els verbs "inespecificats" (*underspecified*) per a les dues dimensions tendeixen a ser variables en el seu comportament i a triar l'un o l'altre auxiliar dins de la mateixa llengua o entre llengües diferents.

9. És evident que Levin & Rappaport Hovav s'havien adonat d'aquesta circumstància. Per mantenir la classificació feta indicaven que la participació en l'alternança no depenia només de factors sintàctics, sinó que també depenia de factors semàntics: «[...] detransitivization is possible precisely where an externally caused eventuality can come about without the intervention of an agent» (Levin & Rappaport Hovav 1995: 105).

10. En català, per exemple, mitjançant la incorporació del verb lleuger *fer*:

(i) En Joan va fer empal·lidir na Maria.

arrels de causa externa el canvi és causat per un argument diferent del que el pateix, per una causa exògena. Segons els autors, poden alternar en certes llengües (p.ex., el grec), però no en altres (p.ex., l'anglès o l'alemany). Finalment, en les arrels de causa no especificada no trobam particularització respecte d'una causa interna o externa i, per tant, alternen en totes les llengües.

Per la seva banda, Marantz (1997) també distingeix tres tipus d'arrels: DESTROY (verbs de CE de causa externa o agentivitat), GROW (verbs de CE de causa interna) i BREAK (CE resultant).

Finalment, esmentem la classificació de Harley & Noyer (2000), que distingeixen tres classes de verbs: de causació interna, de causació externa i inespecificats. Els primers, que també anomenen de canvi espontani, són aquells en què l'acció sempre depèn de l'argument que pateix el canvi. Els de causació externa són aquells en què l'acció ha de ser instigada per un argument diferent al que pateix l'acció. Finalment, els verbs inespecificats són aquells en què l'acció es pot originar tant per l'objecte de l'acció com per un altre argument. Harley & Noyer (2000) també destaquen que la categorització dels verbs en aquests tres tipus no se segueix de consideracions sintàctiques i pot estar subjecta a gradació i variació.

La taula 1 resumeix aquestes propostes, no coincidents quant a la terminologia que usen.

Taula 1: classificacions dels verbs de CE

<i>Levin & Rappaport Hovav (1995)</i>	<i>Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006)</i>	<i>Marantz (1997)</i>	<i>Harley & Noyer (2000)</i>
Verbs de causa externa	Arrels agentives Arrels de causa externa Arrels de causa inespecificada	Arrels de causa externa o agentivitat Arrels d'estat resultant	Verbs de causació externa Verbs inespecificats
Verbs de causa interna	Arrels de causa interna	Arrels de causa interna	Verbs de causació interna (canvi espontani)

Totes quatre classificacions coincideixen a destacar que la categorització dels verbs depèn de la conceptualització que se'n fa i que, per tant, està subjecta a gradació. De fet, algunes també remarquen que la classificació està feta sobre aspectes semàntics de naturalesa no només lingüística, sinó també enciclopèdica.

A continuació analitzarem el comportament de cadascun d'aquests tipus de verbs de CE respecte de la participació en l'alternança. Parlarem indistintament d'arrels o de verbs i usarem la denominació d'Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006) per evitar de confondre el lector.

2.1. Verbs d'arrel agentiva i de causa externa

Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006) distingeixen entre els verbs agentius i els de causa externa. La diferència és que els primers només accepten un argument extern amb paper temàtic AGENT (5) mentre que els de causa externa també els permeten amb paper temàtic INSTRUMENT o CAUSA (6).

(5)	a. En Joan va assassinar en Pere.	[arg. extern AGENT]
	b. *La destrat va assassinar en Pere.	[arg. extern INSTRUMENT]
	c. *Els disgusts van assassinar en Pere.	[arg. extern CAUSA]
	d. *La caiguda va assassinar en Pere.	[arg. extern CAUSA]
(6)	a. En Joan va destruir la jugueta.	[arg. extern AGENT]
	b. La màquina va destruir la pedra.	[arg. extern INSTRUMENT]
	c. Una epidèmia ha destruït la població. [GDLC]	[arg. extern CAUSA]
	d. L'incendi ha destruït el bosc. [DIEC2]	[arg. extern CAUSA]

Però ni uns ni els altres poden participar de l'alternança:

(7)	a. *En Pere es va assassinar.
	b. *La jugueta es va destruir. (pp)

Altres verbs agentius serien *cultivar*, *tallar*, *sempar*... Jiménez & Rodríguez (2002), pel fet que els arguments externs d'aquests verbs només poden ser agentius, proposen que és possible considerar que no són veritables exemples de predicats de CE, ja que segons aquestes autores els subjectes d'un verb de CE prototípic també s'han de poder interpretar com a causes. Probablement podríem considerar-los, doncs, verbs d'objecte efectuat.

Per altra banda, Alexiadou (2006: *handout* 1, 6) destaca que la possibilitat de participar en l'alternança estigui restringida a una part dels verbs de CE mitjançant una generalització que reproduïm a continuació: «The transitive verbs that cannot form anticausatives restrict their subjects to agents or agents and instruments and disallow causers.»

Però, com hem comprovat abans (v. el cas de *destruir* a (6)), aquesta generalització no s'acompleix en català, ja que hi ha verbs que poden dur un argument extern amb paper temàtic CAUSA i tampoc no participen de l'alternança.¹¹

11. A més, no és clar que els verbs agentius no es puguin construir també amb un argument extern amb paper instrument:

El més important, però, és que també podem reportar usos dels verbs de causa externa en construccions intransitives amb sentit incoatiu. Per exemple, (8-9) recullen dues oracions extretes del *Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana* (DDL) en què el verb *destruir* s'usa amb aquest sentit (tot i que segurament molts parlants les consideraran estranyes o fins i tot agramaticals).

- (8) Pel que fa al suport, el paper es destrueix i la llauna es rovella.
- (9) Quan aquest temps és massa curt, la regulació ecològica no funciona, l'ecosistema es desequilibra i es destrueix.

En aquest apartat hem comprovat que alguns autors distingeixen els verbs de CE agentius (que requereixen un argument extern AGENT) i els de causa externa (que també es poden construir amb un argument extern CAUSA o INSTRUMENT). Ni els primers ni els segons participen de l'alternança i només es poden construir com a transitius. De tota manera, en alguns contextos hem mostrat usos intransitius amb sentit incoatiu entre els verbs de causa externa. També és important destacar que, contra la generalització d'Alexiadou (2006), els verbs que accepten un argument extern CAUSA tampoc no participen, excepte els usos contextuals que hem ressenyat, en l'alternança causativa.

2.2. Verbs de causa inespecificada

Un ampli ventall de verbs en català són de CE de causa inespecificada. L&RH (1995: 282-283) n'elaboren una llista per a l'anglès, i Mendikoetxea (1999a: 1589, (18)), per la seva banda, n'ofereix una per al castellà. En català, Gràcia (1995: 66-67) en va oferir una classificació a partir de les característiques morfològiques (tot i que la forma morfològica no és determinant pel que fa a la participació en l'alternança, ja que també trobem verbs amb les mateixes característiques que no hi participen).

El tret principal d'aquest grup de verbs és que tots participen de l'alternança causativa:

- (10) a. La tempesta ha enfonsat el vaixell.
b. El vaixell s'ha enfonsat.

- (i) a. El ganivet va tallar el pa. (cf. En Joan va tallar el pa amb el ganivet)
b. La branca va tallar els pantalons.

Segurament alguns parlants consideraran que aquestes construccions no són acceptables. Schlesinger (1989: 189, exemple (1b)) tracta un cas semblant. Argumenta que aquest tipus de construcció, en certs contextos, és preferible a la construcció amb un sintagma preposicional que indiqui l'instrument. Sobretot quan no s'acompleixen el que anomena *condicions de naturalitat* (*naturalness conditions*): quan l'esdeveniment no és instigat per un agent humà o quan l'agent és desconegut o no participa en l'escena conceptual, o quan l'atenció es concentra en l'instrument a través del qual l'acció s'esdevé.

- (11) a. En Joan ha buidat la piscina.
b. La piscina s'ha buidat.
- (12) a. El tècnic ha bloquejat l'ordinador.
b. L'ordinador s'ha bloquejat.
- (13) a. En Joan ha empitjorat la seva salut.
b. La seva salut ha empitjorat.

En la variant causativa aquests verbs permeten arguments externs amb diferents papers temàtics:

- (14) a. Els vaguistes han bloquejat la carretera. [arg. extern AGENT]
b. Els contenidors han bloquejat la carretera. (Cf. Els vaguistes han bloquejat la carretera amb contenidors.) [arg. extern INSTRUMENT]
c. L'explosió ha bloquejat els accessos. [arg. extern CAUSA]

De tota manera, les variants incoatives de les construccions causatives amb argument extern AGENT o INSTRUMENT no es veuen tan naturals com les de les que duen argument extern CAUSA. Això seria un argument a favor de la generalització d'Alexiadou (2006):

- (15) a. ?La carretera s'ha bloquejat (a causa dels vaguistes). (*pp* = per part dels vaguistes)
b. ?La carretera s'ha bloquejat (a causa dels contenidors).
c. Els accessos al centre s'han bloquejat (a causa de l'explosió).

És important destacar que, com indiquen L&RH, hi ha verbs que presenten restriccions semàntiques pel que fa als elements que poden aparèixer com a objecte en la variant causativa i com a subjecte en la incoativa de l'alternança. Segons aquestes autores, (16) i (17) podrien fer pensar en una correspondència entre els arguments que poden fer d'objecte d'una variant i de subjecte de l'altra, ja que només certs tipus d'objectes físics poden rompre's. Però (18) mostra que aquesta correspondència no és sempre exacta. Així, normalment el conjunt d'elements que poden aparèixer com a objecte en la variant transitiva és més nombrós que el dels elements que poden aparèixer com a subjecte en la intransitiva.

- (16) a. Ella ha romput el vas/la finestra/la ràdio/la torradora.
b. El vas/la finestra/la ràdio/la torradora s'ha romput.
- (17) a. *Ella ha romput la innocència
b. *La innocència s'ha romput.

- (18) a. Ella ha romput la promesa/el contracte/el rècord mundial.
 b. *La promesa/el contracte/el rècord mundial s'ha romput.¹² (pp) [L&RH: 85]

Aquests fets són importants a l'hora d'oferir una anàlisi explicativa del fenomen de l'alternança causativa. Es tracta, però, d'un aspecte que depassa l'objectiu d'aquest article i que mirem de desenvolupar en una recerca en curs.

A continuació analitzarem de forma més extensa el comportament dels verbs de causa interna respecte de l'alternança. Aquest tipus de verb és el que presenta més diferències interlingüístiques i intralingüístiques, i fins on sabem no ha estat estudiat en català.

2.3. Verbs de causa interna

Recordem que en els verbs de causa interna és una propietat inherent a l'argument del verb la que es relaciona amb la causa del canvi. L&RH (1995: 283) n'ofereixen una llista per a l'anglès, i Mendikoetxea (1999a: 1597, (35)), una per al castellà.

Segons aquesta darrera autora, hi ha molt menys verbs de causa interna que de causa inespecificada –externa en la seva terminologia. Per a Mendikoetxea, aquesta circumstància es deu al fet que els processos de CE que pot patir una entitat sense que hi intervingui una causa externa són molt més limitats. A més, si comparem la llista que ens n'ofereix, podrem comprovar que alguns dels verbs que inclou ja els comptava en la llista de verbs de causa inespecificada, segons la denominació que hem adoptat. Això es deu al fet que la caracterització dels verbs depèn de la conceptualització que en fan els parlants, la qual no s'ha de correspondre necessàriament amb cap diferència en el tipus d'esdeveniments que es donen al món (v. L&RH).

Les característiques dels verbs de CE de causa interna són (Mendikoetxea 1999a, 2000): primerament, que, pel fet que l'argument es relaciona amb la causa del canvi, només poden funcionar com a incoatiu; segonament, que aquest fet explica que no puguin aparèixer amb adjunts del tipus *per si sol*, *per si mateix*,¹³ en tercer lloc, que

12. Un avaluador extern em fa notar que l'explicació d'aquest contrast es podria deure a l'ús metafòric. A (12a) el verb *rompre* és sinònim d'*incomplir* i no seria, doncs, un verb de CE (no significaria <fer que alguna cosa passi a estar rompuda>). Així mateix, segons aquest avaluador, és possible dir *La fàbrica ha tancat* (= *ha plegat temporalment o definitiva*), i en canvi, *La porta *(s)'ha tancat*. En aquest darrer cas, però, ens sembla que l'ús sense clític no correspon a un alternant incoatiu. De fet no podem usar transitivament aquest verb amb aquest sentit (??*El gerent ha tancat la fàbrica*; però sí, *El gerent ha fet tancar la fàbrica*). Per tant, potser podríem considerar que en aquest cas el verb *tancar* s'usa com un verb de CE de causa interna.

13. Mendikoetxea (1999a, 2000) destaca que la impossibilitat d'aparèixer amb aquests adjunts mostra que aquests verbs manquen d'un component de causa en la seva estructura lexicosemàntica, que sí que tenen

imposen restriccions importants sobre el tipus de subjectes de què es prediquen, ja que només certes entitats poden florir, germinar, empal·lidir, etc., i, finalment, que es construeixen sense el clíctic *se*.

Tot i que interlingüísticament no cal que els verbs coincideixin quant al tipus, a partir de les llistes de L&RH i de Mendikoetxea (1999a) podem fer una primera llista dels possibles verbs de CE de causa interna en català:

(19) aclarir, assecar, augmentar, aprimar, brostar, bullir, corroir, corcar, créixer, cremar, deteriorar, eixamplar, emmalaltir, empal·lidir, empitjorar, empobrir, encongir, enfosquir, engreixar, ennegrir, entelar, ensordir, envellir, envermellir, erosionar, estancar, fermentar, florir, germinar, inflar, madurar, marcir, millorar, morir, mudar, mustiar, néixer, oxidar, pansir, podrir, rebrotar, refredar, rovellar.

El comportament d'aquests verbs respecte de l'alternança és molt divers. A partir de la informació que ens forneixen el DDLC, el *Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans* (DIEC2) i el *Gran Diccionari de la Llengua Catalana* (GDLC) podem comprovar que la majoria de verbs de (19) es comporten com si fossin de causa inespecificada perquè participen de l'alternança (tenen una variant causativa i una d'intransitiva pronominal). Són els següents: *aclarir, aprimar, augmentar, assecar, bullir, corcar, corroir, cremar, desenllustrar, deteriorar, eixamplar, emmalaltir, empitjorar, empobrir, encongir, engreixar, ennegrir, ensordir, entelar, envellir, envermellir, esdevenir, estancar, inflar, madurar, marcir, millorar, mudar, oxidar, pansir, podrir, refredar, rovellar*.

Vegem-ne alguns exemples:

- (20) a. Els pagesos han assecat les figues.
b. Les figues s'han assecat.
- (21) a. La humitat podreix la fusta.

els verbs de causa externa (inespecificada, com els anomenem aquí). Per això, no poden tenir variants en què les funcions de causa i tema les realitzin arguments diferents (en posició de subjecte i d'objecte respectivament). Segons aquesta autora, la presència d'aquests adjunts expressa la identificació de la causa i el tema en un únic argument (subjecte sintàctic, però objecte nocional). També L&RH argumenten que els verbs de causa interna manquen d'un predicat CAUSA, contràriament als verbs de causa externa (inespecificada)

En canvi, segons Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006), els verbs de causa interna segueixen sent causatius. L'evidència, segons aquests autors, prové del fet que les arrels de causa interna permeten la modificació amb sintagmes preposicionals que poden introduir un causant indirecte. Addueixen entre d'altres aquest exemple:

- (i) a. The flowers wilted from the heat.
[Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer 2006:205, (52a)]

- b. La fusta es podreix.
- (22) a. En Joan ha deteriorat la seva relació amb na Maria.
b. La seva relació amb na Maria s'ha deteriorat.

De tota manera, és important tenir en compte que sovint les construccions causatives mostren restriccions respecte de les entitats que poden funcionar com a argument extern. Així, mentre que n'hi ha que poden, com els verbs de causa inespecificada, presentar subjectes amb paper temàtic AGENT i CAUSA, d'altres no admeten subjectes AGENT i només en permeten CAUSA (en canvi, sembla que en cap cas poden dur subjectes amb paper INSTRUMENT).

- (23) a. Els pagesos han assecat les figues. [arg. extern AGENT]
b. La calor excessiva ha assecat les margarides. [arg. extern CAUSA]
c. Les margarides s'han assecat.
- (24) a. *Els fusters podreixen la fusta. [arg. extern AGENT]
b. La humitat podreix la fusta. [arg. extern CAUSA]
c. La fusta es podreix.

També cal indicar que molts d'aquests verbs són deadjectivals. Solen presentar-se als reculls lexicogràfics amb un significat transitiu equivalent a <fer tornar + adj.> o <fer tornar més/menys + adj.> i en la variant incoativa amb un significat equivalent a <esdevenir + adj.> o <esdevenir més/menys + adj.>. ¹⁴ Molts d'aquests verbs deadjectivals tampoc no permeten arguments externs amb paper temàtic –AGENT:

- (25) a. *En Joan ha envermellit na Maria a posta.
b. *El metge ha aprimat en Joan a posta.
c. *El químic ha rovellat el ferro a posta.¹⁵

En canvi, quan l'argument intern d'aquest verbs és [-animat] aquestes construccions semblen més acceptables, tot i que de vegades hi pugui haver dubtes:

14. Quan el significat incorpora un quantificador de grau (*més, menys*) estem parlant dels anomenats *assoliments de grau* (*degree achievements*). Contràriament al que s'ha considerat tradicionalment (que gran part dels verbs de CE són tèlics pel que fa a la modalitat de l'acció o *Aktionsart*) aquests verbs són atèlics (v. Mendikoetxea 1999a, 1999b per a l'espanyol).

15. Afegim la locució adverbial *a posta* per ressaltar el caràcter agentiu del subjecte, ja que en català no basta que aquest sigui [+humà] per tal d'obtenir una lectura agentiva de l'oració. Si, per comptes de la locució emprada, uséssim la locució *sense voler*, aquest caràcter agentiu desapareixia.

- (26) a. En Joan ha refredat la botella de cava.
 b. El constructor ha aixamplat la carretera.
 c. ??En Joan ha empobrit l'associació.
 d. ??En Joan ha envermellit el drap.
 e. ??El pastisser ha aprimat la pasta.¹⁶

De tota manera, encara que molts d'aquests verbs no permeten un argument extern amb paper temàtic AGENT, sí que permeten subjectes d'aquest tipus amb construccions de causativització indirecta (27):

- (27) a. En Joan ha fet envermellir na Maria.
 b. El metge ha fet aprimar en Joan.
 c. El químic ha fet rovellar el ferro.

Observem, però, una asimetria en el significat de les oracions de (27). Mentre que (27a-b) indiquen que l'agent realitza alguna acció per fer que l'argument intern esdevingui en un altre estat (per tant, funcionen com a verbs causatius de CE): <En Joan ha fet que na Maria envermellis> o <El metge ha fet que en Joan s'aprimés>, (27c), a més de poder tenir aquest significat, funciona més aviat en el sentit que l'agent propicia que un altre element provoqui el CE: <El químic ha fet que algú/alguna cosa rovellés el ferro> (cf. <El químic ha fet que el ferro es rovellés>). Deixem ara aquest aspecte per aprofundir-hi en la recerca que duem a terme.

També hem d'esmentar el verb *bullir*, ja que tot i que participi de l'alternança, no pren el clíctic pronominal en la variant incoativa. A més, en la causativa, contràriament als casos que hem vist més amunt, només es pot construir amb un argument extern AGENT i rebutja els subjectes causatius.¹⁷

16. No tenim clar que (26d-e) puguin ser construccions de CE. És a dir, no ens sembla que (26d) pugui significar <En Joan ha fet que el drap esdevingués vermell>, ja que la variant intransitiva és poc probable que signifiqui <el drap ha esdevingut vermell>, entesa com a incoativa. Més aviat pareix que el significat de la variant transitiva sigui <En Joan ha donat color vermell al drap> (com ho recull el DIEC2). En canvi, amb un element de la natura com a subjecte de la variant intransitiva sí que sembla que aquest verb és de CE: *El cel s'envermelleix* (cf. *El sol envermelleix el cel*). Tampoc no sembla que puguem atribuir un significat de CE a (26e). Fixem-nos que no alterna amb una variant intransitiva: **La pasta s'ha aprimat*.

17. Mendikoetxea (1999a: 1600-1602) ja destaca aquest fet, contrastant el comportament del verb *bullir* (*hervir* en castellà) amb el de *coure* (*cocer*). L'exemple mostra la complexitat, segons Mendikoetxea, de la conceptualització de la causativitat. Segons aquesta autora, *hervir* seria un verb de causa interna, mentre que *cocer* seria de causa inespecificada –externa en la seva denominació. El primer és un “[...] predicado de evento que denota un cambio de estado en un elemento líquido cuando alcanza cierta temperatura. Este evento se puede conceptualizar como un proceso que inicia la entidad que lo sufre: sólo el agua y otros líquidos hierven (causa interna) o como un proceso que inicia un agente o un instrumento (causa externa)” (Mendikoetxea

- (28) a. En Joan ha bullit la llet.
 b. *El foc ha bullit la llet.
 c. La llet ha bullit.

Finalment, hem de comentar els verbs *empitjorar* i *augmentar*. La característica principal d'aquests és que participen de l'alternança causativa, però no prenen el clíctic en la variant incoativa. La diferència amb el verb *bullir* és que *empitjorar* i *augmentar* sí que permeten arguments externs AGENT en la variant causativa (cf. més endavant, l'apartat 4).

- (29) a. En Joan ha empitjorat la seva salut.
 b. La seva salut ha empitjorat.
 (30) a. L'empresa ha empitjorat els seus resultats.
 b. Els resultats de l'empresa han empitjorat.
 (31) a. El propietari ha augmentat els preus de les begudes.
 b. Els preus de les begudes han augmentat.
 (32) a. El partit ha augmentat les seves expectatives electorals.
 b. Les seves expectatives electorals han augmentat.¹⁸

Tornant als verbs de (19), els possibles verbs de CE de causa interna en català, hem vist en els paràgrafs precedents que la majoria es comporten com a verbs de causa inespecificada, ja que permeten l'alternança i es construeixen en la variant

1999a: 1600). A més, la diferència en comportament sintàctic entre aquests dos verbs (*hervir* no pren el clíctic *se* en l'ús intransitiu i només permet arguments externs agentius –i marginalment alguns instruments, diu Mendikoetxea, i posa aquest exemple: ??*El microondas ha hervido la leche*, que nosaltres qualificaríem com a no acceptable–, mentre que el verb *cocer*, sí que pren el clíctic), porta l'autora a considerar que *hervir* és un verb de causa interna. Aleshores ha d'explicar com és que pot participar en l'ús transitiu, cosa que no deixa del tot clara. Diu concretament: “El verbo *hervir* es en español un verbo que expresa un cambio de estado de causa interna, i.e. que inicia y sufre la entidad de la que se predica el verbo. Los verbos de causa interna no se pueden causativizar, a menos que se pueda manipular la situación de forma que se den las condiciones necesarias para poner en funcionamiento el proceso de cambio de estado, que es lo que ocurre con el verbo *hervir*. Lo que no está claro es por qué la posibilidad de causativización que se da con este verbo, no se puede extender a otros verbos de cambio de estado que sólo se pueden causativizar mediante perífrasis con *hacer* (*Juan hizo que se oxidara los hierros de la verja* frente a (44b); *El jardinero hizo que se marchitaran las flores* frente a (45b))” (Mendikoetxea 1999a: 1601-1602).

18. Un avaluador extern m'indica la possibilitat que el fet que els complements portin un possessiu o que tinguin una interpretació part/tot pugui explicar el comportament d'aquests exemples: a (29), (30) i (32) l'argument extern i l'intern serien conceptualment un sol element. No creiem, però, que aquesta explicació, ben interessant, es pugui aplicar a (31).

incoativa amb el clític *se*. N'hi ha un, però, que segons els reculls lexicogràfics es comporta únicament com a transitiu. Es tracta del verb *erosionar*. En català, per tant, conceptualitzem aquest verb com si fos de causa externa, ja que únicament permet un ús transitiu i no participa de l'alternança, tot i que permet arguments externs amb paper temàtic CAUSA.

- (33) a. El vent ha erosionat la vall.
b. *La vall s'ha erosionat.

Sembla que només en un sentit figurat, que no inclouen ni el DIEC ni el GDLC, es podria construir amb un argument extern amb paper temàtic AGENT. I, tot i que en el significat literal no alterna, sí que semblaria possible l'alternança amb el sentit figurat:

- (34) a. Amb aquelles actuacions, en Joan va erosionar el seu prestigi.
b. El seu prestigi es va erosionar.

Ens trobem, doncs, amb un altre cas de verb que, segons la semàntica dels seus arguments interns o externs, podria classificar-se de manera diferent.

Finalment, d'entre els verbs de (19) n'hi ha efectivament alguns que només es construeixen com a incoatius i no participen, doncs, de l'alternança: *florir*, *empal·lidir*, *germinar*, *fermentar*, *brostar*, *créixer*, *néixer* i *rebrotar*. A continuació mostrem que no admeten la variant causativa, ni amb arguments externs agentius ni causatius, i que no prenen el clític *se*.

- (35) a. *El jardiner floreix les roses.
b. *L'aigua i el sol han florit les roses.
c. Les roses han florit.
(36) a. *Na Maria ha empal·lilit en Joan.
b. *El perill ha empal·lilit en Joan.
c. En Joan ha empal·lilit.
(37) a. *El pagès ha germinat les mongeteres.
b. *El sol ha germinat les mongeteres.
c. Les mongeteres han germinat.
(38) a. *L'endèleg ha fermentat el most.
b. *La temperatura ha fermentat el most.
c. El most ha fermentat.
(39) a. *El jardiner ha brostat les plantes.
b. *La pluja ha brostat les plantes.

- c. Les plantes han brostat.
- (40) a. *El jardiner ha crescut les plantes.
b. Les plantes han crescut.
- (41) a. *El jardiner ha rebrotat l'arbre.
b. L'arbre ha rebrotat.
- (42) a. *El ginecòleg va néixer l'infant.
b. L'infant va néixer.

Com a conclusió, podem indicar que la major part dels verbs que L&RH, per a l'anglès, i Mendikoetxea (1999a), per a l'espanyol, qualifiquen com de causa interna també participen de l'alternança causativa en català. Molts d'ells permeten arguments AGENT i CAUSA, mentre que d'altres només en permeten de causatius (en cas de requerir la causativització amb un agent, es fa de manera indirecta amb el verb lleuger *fer*). Tanmateix, alguns no prenen el clíctic pronominal *se* en la variant incoativa i no poden alternar.

De fet, segons indica Mendikoetxea (1999a: 1599-1600):

Son numerosos los verbos de (35) [els que nosaltres hem inclòs a (19)] que pueden clasificarse bien como eventos de causa externa [en la nostra denominació, de causa inespecificada], bien como eventos de causa interna, dependiendo del argumento que seleccionen. Como generalización, se puede decir que los verbos de causa interna se predicen de seres animados o fenómenos naturales que tienen propiedades para realizar lo que denota el evento. [...] En otros casos, cuando el significado del verbo es compatible con los dos tipos de eventualidades, es más difícil concretar por qué un verbo de cambio de estado aparece conceptualizado en la lengua como un evento de causa interna o externa. Es en estos casos en los que esperamos diferencias entre las lenguas, de acuerdo con Levin y Rappaport Hovav (1995).

Aquestes paraules explicarien les fortes restriccions que presenten alguns d'aquests verbs pel que fa al tipus semàntic dels seus arguments. Però no explicarien si hem de considerar que, en cas de poder conceptualitzar alhora un verb com de causa interna i de causa externa, tenim un sol verb o dos en el lexicó.

Fixem-nos que fins i tot hi ha verbs que podem conceptualitzar de tres maneres diferents:

- (43) a. En Joan ha engreixat tres porcs aquest any.
b. *Tres porcs s'han engreixat aquest any. (*pp*)
- (44) a. *En Joan ha engreixat na Maria.
b. Na Maria ha engreixat.
- (45) a. El pa/La tranquil·litat l'engreixa. [DIEC2]

- b. En Joan ha engreixat (a causa de la tranquil·litat/pel pa).
- (46) a. El negoci ha engreixat el compte corrent d'en Joan.
b. El compte corrent d'en Joan s'ha engreixat.

Així, el verb *engreixar* es comporta com si fos d'arrel agentiva a (43) i, per això, només es construeix en la forma causativa; com si fos de causa interna a (44) i, per tant, només es construeix en la variant incoativa (però tampoc no alterna); i com si fos de causa inespecificada a (45-46) i, per això, alterna. A més, el seu comportament depèn de la semàntica dels arguments que porta. Es comporta com d'arrel agentiva quan l'argument intern és [+animat] però [-humà] i l'extern és AGENT. En canvi, quan es comporta com de causa interna el seu únic argument ha de ser [+humà]. Si l'argument intern és [-animat], o també si l'argument extern és CAUSA, el verb es pot construir transitivament o intransitivament.

Les observacions de Mendikoetxea (1999a) sobre la possible doble conceptualització dels verbs de (19) deixen de banda el fet que aquesta mateixa autora defineix els verbs de CE de causa interna com aquells que no alternen i que no duen clíctic pronominal en la construcció incoativa. És cert que molts dels verbs de (19) alternen, però també hem vist que la major part es construeixen en la variant intransitiva amb el clíctic pronominal. Per aquest motiu, seria millor pensar que són verbs de causa inespecificada que presenten restriccions en els seus arguments i que els verbs que de veritat són de causa interna en català, en el sentit de no alternar i de construir-se sense el clíctic, constitueixen un grup molt reduït de verbs. Són, com hem vist, els següents: *florir*, *empal·lidir*, *germinar*, *fermentar*, *brostar*, *créixer*, *néixer* i *rebrotar*. La major part s'apliquen a processos naturals en plantes o fruits.

En aquest apartat hem vist que en català hi ha molt pocs verbs que es conceptualitzin com de CE de causa interna. Es caracteritzen perquè no alternen i no prenen el clíctic *es* en la forma incoativa. La major part dels verbs que s'han indicat com de causa interna en altres llengües poden alternar i, doncs, es comporten com de causa inespecificada, tot i que presenten moltes restriccions semàntiques pel que fa als arguments que incorporen. A continuació analitzarem la incorporació d'adjunts del tipus *per si sol*, que s'ha mantingut que és impossible per als verbs de CE de causa interna.

3. L'ADJUNCIÓ DE *PER SI SOL* / *PER SI MATEIX*

Mendikoetxea (1999a) assenyala que la impossibilitat dels verbs de causa interna de participar en l'alternança explica també que no puguin dur un adjunt del tipus *per si sol/per si mateix*. Segons aquesta autora, això demostra que manquen d'un component de causació en l'estructura lexicosemàntica, hipòtesi que comparteixen L&RH. Segons Mendikoetxea (1999a) (v. nota (13)), aquests adjunts expressen la identificació de la CAUSA i del TEMA en un únic argument. Per aquest motiu sí que el

permeten les variants incoatives dels verbs de causa inespecificada, que participen de l'alternança:

- (47) a. La tempesta ha enfonsat el vaixell.
b. El vaixell s'ha enfonsat per si sol.
- (48) a. En Joan ha buidat la piscina.
b. La piscina s'ha buidat per si mateixa.
- (49) a. L'actitud d'en Joan ha enverinat les relacions.
b. Les relacions s'han enverinat per si soles.

En l'anàlisi dels possibles verbs de causa interna (v. (19)) hem observat que la majoria també participen de l'alternança. N'hi ha, però, que permeten l'adjunció de *per si sol* (50), mentre que n'hi ha d'altres que semblen no permetre-la en certs casos (51-52):

- (50) a. Les figues / les margarides s'han assecat per si soles.
b. La fusta es podreix per si sola.
c. La seva relació amb na Maria s'ha deteriorat per si sola.
d. Les condicions de vida dels immigrants s'han deteriorat per si soles.
e. El ferro s'ha rovellat per si sol.
f. La plata s'ha desenllustrat per si sola.
g. Les olives s'han pansit per si soles.
h. El ferro s'ha corroït per si sol.
- (51) a. *El pneumàtic s'ha inflat per si sol.
b. *Les veles s'inflaran per si soles.
- (52) a. *La carn s'ha cremat per si sola.
b. *Les oliveres s'han cremat per si soles.
c. *La roba s'ha cremat per si sola.
d. El bosc s'ha cremat per si sol.

Es pot argumentar que aquests exemples corresponen a verbs que, al cap i a la fi, hem categoritzat com de causa inespecificada i que no representen cap contraargument a la hipòtesi de Mendikoetxea (1999a). És important assenyalar, però, que alguns dels verbs que hem categoritzat com de causa interna (perquè no alternen ni prenen el clític en la variant intransitiva) també permeten aquest adjunt, o almenys no ens causa estranyesa la seva presència, tot i el que diuen L&RH i Mendikoetxea (1999a):

- (53) a. Les roses han florit per si soles.
b. Les mongeteres han germinat per si soles.

- c. Les plantes han brostat per si soles.
- d. Les plantes han crescut per si soles.
- e. L'arbre ha rebrotat per si sol.
- f. El most ha fermentat per si sol.

Alguns d'aquests no l'accepten quan l'argument sobre el qual prediquen és [+humà]:

- (54) a. *En Joan ha crescut per si sol.
b. *En Joan ha empal·lidit per si sol.

Observem finalment que alguns dels verbs que hem considerat com de causa inespecificada tampoc no permeten un adjunt d'aquest tipus en certes circumstàncies, per exemple quan l'argument és [-animat]:¹⁹

- (55) a. *La llet ha bullit per si sola.

Com a conclusió, doncs, creiem que pel que fa als criteris que Mendikoetxea (1999a, 2000) esmenta per classificar un verb com de causa interna (no participar en l'alternança causativa, no prendre el clític *se* i no admetre adjunts del tipus *per si sol*) caldria considerar només els dos primers, ja que els verbs que no participen de l'alternança accepten l'adjunt esmentat, almenys en bona part dels casos.

En l'apartat següent analitzarem la incorporació del clític en la variant intransitiva. Com hem dit (v. nota 4), la major part de les llengües eslaves, germàniques (amb excepció de l'anglès) i romàniques marquen morfològicament la variant intransitiva d'alguna manera.

4. TIPUS D'ANTICAUSATIUS

Dins del grup de verbs que participen de l'alternança trobem el cas que n'hi ha que en la variant incoativa sempre prenen el clític *se*, mentre que n'hi ha d'altres que no el prenen mai o el prenen de manera no obligatòria.²⁰

19. Potser aquesta observació només confirma que el verb *bullir*, com hem vist, és certament controvertit.

20. L'ús del clític pot ser diferent segons el dialecte geogràfic. Així, el verb *engreixar* s'usa amb clític en la major part del domini lingüístic, mentre que en la varietat dialectal de les Illes s'usa sense:

- (i) a. En Joan s'ha engrèixat.
b. En Joan ha engrèixat.

[Dialectal]

- (56) a. El temps ha rovellat la reixa.
 b. La reixa s'ha rovellat.
 c. *La reixa ha rovellat.
- (57) a. En Joan ha bullit la llet.
 b. *La llet s'ha bullit. (pp)
 c. La llet ha bullit.
- (58) a. La gelada ha rebentat les canonades d'aigua.
 b. Les canonades d'aigua s'han rebentat.
 c. Les canonades d'aigua han rebentat.

Aquest fenomen és paral·lel al que passa en l'italià (Centineo 1995, Folli 1999) i el francès (Labelle 1992), entre les llengües romàniques, o l'alemany (Schäfer 2008, tot i que en aquesta llengua l'element que s'incorpora, *sich*, és un pronom reflexiu), entre les germàniques.

Així, Folli (1999) ofereix la llista de les tres classes de verbs de CE de l'italià que participen de l'alternança. La primera classe és la dels verbs tipus *break*. Segons Folli (1999), aquests prenen *obligatòriament* el clític *si* en la variant intransitiva. La seva hipòtesi és que són verbs transitius amb una representació semàntica amb dos arguments (el causant i el pacient), tal com també esmenten L&RH. Aquests verbs són inicialment transitius i la variant intransitiva es forma mitjançant un procés d'incoativització. El clític, segons Folli (1999), recull l'estat final resultant de l'esdeveniment causat externament.

La segona classe és la dels verbs que no prenen el clític *si* en la seva variant incoativa. Segons aquesta autora, aquests verbs denoten un tipus diferent de causació que els del tipus *break*. La hipòtesi de Folli (1999:41) és que aquesta classe comprèn verbs que expressen un canvi de posició o de grau sense un estat final implicat, és a dir, que serien atèlics. Aquesta distinció semàntica es relaciona directament amb el seu comportament sintàctic diferenciat. Així doncs, aquests verbs són bàsicament intransitius i la forma transitiva es forma mitjançant un procés de causativització. Segons Folli (1999), alguns verbs de CE que només tenen forma incoativa poden formar la forma causativa amb la inserció del verb *fare* (*fer*).

La tercera classe és la dels verbs que *no necessàriament* prenen el clític. Són, segons Folli (1999), verbs amb un patró d'alternança més complex, ja que bàsicament són intransitius (per això no incorporen el clític) que es poden causativitzar. A partir de la forma transitiva es poden tornar a incoativitzar i esdevenir de nou intransitius, aquest cop amb el clític pronominal. És per aquest motiu que tenen una forma intransitiva amb el clític i una sense. La intuïció de Folli (1999) és que hi ha una diferència aspectual en el significat de les dues variants intransitives. Quan es construeixen sense

el clític denoten l'existència d'un procés, mentre que amb el clític es refereixen a l'estat resultant del procés.

També Labelle (1992) ofereix la llista dels verbs del francès que, en la seva terminologia, participen només o principalment de la construcció intransitiva; dels que participen només de la construcció reflexiva (que prenen un clític pronominal), i dels que poden participar de la construcció intransitiva o de la construcció reflexiva.

Per al català, Gràcia (1989) ja va intentar una primera anàlisi de la variació interlingüística de l'aparició del clític *se*. A partir de les respostes de diversos parlants a un qüestionari, conclou que aquests *saben* si un verb ha de portar o no el clític abans d'haver-lo usat mai, cosa que demostraria que l'aparició del clític no és una característica idiosincràtica de la peça lèxica, sinó que el parlant ha d'identificar la presència o absència del clític amb algun altre factor sintàctic o semàntic. Segons Gràcia (1989: 45), «[s]i la construcció sintàctica és idèntica per als verbs pronominals i per als que no ho són (són sempre construccions intransitives que es relacionen amb una de transitiva i que tenen com a subjecte superficial l'objecte de la transitiva), aleshores hem de concloure que es tracta de motius semàntics».

A partir dels resultats de l'enquesta, l'autora ens ofereix una llista de cinc classes de verbs: els que, en la variant incoativa, s'usen sempre acompanyats del clític; els que s'usen la major part de les vegades acompanyats del clític; els que sempre s'usen sense clític; els que la major part de vegades s'empren sense el clític, i aquells de que no podem establir un ús majoritari.

Ara no podem analitzar exhaustivament aquest fenomen, ja que caldria donar una resposta explicativa al fet que verbs que comparteixen una mateixa estructura lexicosemàntica donen lloc a comportaments sintàctics diferents. A més, caldria resoldre la qüestió del lloc que ocupa el clític pronominal en l'estructura argumental projectada per aquests verbs. Aquests aspectes formen part de la recerca que duem a terme i depassen els objectius d'aquest article. Sí, però, que convé revisar les dades empíriques que ens ofereix Gràcia (1989).²¹

21. Caldria respondre dues qüestions més. Primer la de la classificació dels verbs segons preguin o no el clític. Per a Labelle (1992), els que prenen el clític en la variant intransitiva indicarien un CE causat externament i serien inacusatius, mentre que els que no el prenen expressarien un canvi conduït internament i serien inergatius. Per a Centineo (1995), els primers serien realitzacions (*accomplishments*), mentre que els segons serien assoliments (*achievements*). Folli (1999) destaca, en canvi, que els que no incorporen el clític són verbs que indiquen un canvi de posició o de grau sense explicitar l'estat final, és a dir, que són atèlics.

En segon lloc, quina és la diferència entre la variant amb clític i la variant sense en aquells verbs que poden o no prendre'l. Així, Gràcia (1989) considera que la forma amb clític és perfectiva, mentre que la que no en porta seria imperfectiva. Labelle (1992) i Folli (1999) prefereixen pensar que la forma sense clític posa l'èmfasi en el procés, mentre que la forma amb clític posa esment en l'estat final assolit.

En primer lloc, cal dir que la major part dels verbs de CE que participen de l'alternança prenen el clític pronominal *se*. Segons Gràcia (1989), els que s'usen sense clític són els que reproduïm a (59), mentre que els que s'usen la major part de les vegades sense clític són els de (60):

(59) *Disminuir, bullir, augmentar, germinar, baixar, pujar.*

(60) *Tancar, millorar, coure, cicatritzar, fermentar, cristal·litzar, empitjorar, emmalaltir, empal·lidir.*

Si els analitzem veurem que n'hi ha alguns que nosaltres hem considerat com de causa interna pel fet que no participen de l'alternança. Es tracta de *germinar*, *fermentar* i *empal·lidir*.

Aquest últim formaria part d'un grapat de verbs que indicarien canvis graduals no intencionals que pot experimentar un cos animat. Serien, a més d'*empal·lidir*, els següents: *engreixar*, *amagrir*, *empetitir*, *engrandir*, *enlletgir*, *envermellir* (segons Gràcia, verbs que es construeixen amb el clític), *envellir* (a la llista dels que es construeixen indistintament amb o sense clític) i *emmalaltir*, *empitjorar* i *millorar* (a la llista dels que es construeixen quasi sempre sense clític).

Segons la nostra intuïció, com a parlant de la varietat balear, tots aquests verbs es poden construir sense clític pronominal. És a dir, els verbs que Gràcia (1989) indica que prenen sempre el clític, en balear també poden no prendre'l. Els que Gràcia (1989) indica que la major part de vegades no el prenen, o que poden o no prendre'l, en balear no el prenen mai.

Concretament, diríem que els verbs *empitjorar*, *millorar*, *emmalaltir*, *empal·lidir*, *envellir*, *engreixar* i *envermellir*, en el català de les Illes no prenen mai el clític (61). Per contra, els verbs *amagrir*, *empetitir*, *engrandir* i *enlletgir* s'hi construeixen amb el clític, tot i que no rebutjaríem la forma sense (62). En canvi, el verb *aprimar* el construiríem sempre amb el clític (63).²²

(61)	a. En Joan *s'ha/ha engreixat.	[en balear]
	b. En Joan *s'ha/ha envermellit.	[en balear]
	c. En Joan *s'ha/ha emmalaltit.	[en balear]
(62)	a. En Joan (s'ha/ha) amagrit.	[en balear]
	b. En Joan (s'ha/ha) empetitit.	[en balear]
(63)	a. En Joan s'ha/*ha aprimat.	[en balear]

22. Un avaluador extern ens comenta que en valencià s'observa un comportament prou similar al del balear, ja que verbs com *empitjorar*, *emmalaltir* o *envellir* prefereixen l'ús sense pronom.

A banda d'aquests verbs, a (59-60) també en trobem dos que indiquen processos per als quals és molt difícil de trobar una causa externa: *cicatritzar* i *crystal·litzar*. És cert que podem trobar alguns contextos en què aquests verbs es poden construir com a causatius, però normalment es construeixen com a incoatius i sense indicar una causa del canvi. Tot i que Gràcia (1989) els inclou entre els verbs que la major part de les vegades es formen sense el clític, en la varietat balear es construirien sense clític sempre.

- (64) a. La ferida *s'ha / ha cicatritzat ràpidament. [en balear]
 b. La sal *s'ha / ha cristal·litzat en el sistema cúbic. [en balear]

Entre els verbs de (59), els que es formen, segons Gràcia (1989), sense clític, trobem dos verbs de canvi de lloc (*pujar* i *baixar*) i dos verbs que, cognitivament, s'hi podríem assimilar (*augmentar* i *disminuir*). Aquests dos darrers són verbs atèlics de CE, ja que podem *augmentar* alguna cosa sempre un poc més, sense que s'arribi a un estat final. Per això cognitivament podem considerar-los semblants als verbs que indiquen canvi de lloc. Tots quatre són verbs de canvi perquè lexicalitzen un canvi escalar d'un atribut (v. Rappaport Hovav & Levin 2008). Els dos primers tenen una forma prefixada que es construeix en la variant intransitiva sempre amb clític pronominal (*apujar* i *abaixar*).

Finalment, en la llista de (60) trobem dos verbs (*coure* i *tancar*) que, segons Gràcia (1989), es construeixen la major part de vegades sense clític. Segons la nostra intuïció, però, el verb *tancar* es forma sempre amb el clític (v. però n. 12). En canvi, *coure* (juntament amb *cremar*) són verbs que tant es poden construir amb clític com sense.²³

En el cas de *cremar*, segons el DDLC, només una accepció molt concreta, quan l'argument extern és *foc*, es construeix amb o sense clític:

- (65) a. El foc ha cremat el bosc.
 b. El bosc ha cremat / s'ha cremat.

En altres accepcions en què alterna, aquest verb pren sempre el clític (66). Només es construeix sense clític quan no alterna (67).

- (66) a. El cuiner ha cremat el rostit.
 b. El rostit s'ha cremat / *ha cremat
 (67) a. La sopa cremava.

23. De fet, Gràcia (1989) ja inclou el verb *cremar* en la llista dels d'aquest tipus. Altres verbs que podríem incloure entre els que es poden formar amb o sense clític serien *bolcar*, *fondre*, *reventar* i alguns, pocs, més. L'espai d'aquest article no permet tractar-los en profunditat i en aquest sentit remetem a la recerca que duem a terme.

En el cas del verb *coure*, el DDLIC indica quatre accepcions en què es construeix amb o sense clític.

- (68) a. El cuiner va coure les patates al forn.
b. Les patates van coure / es van coure al forn.

Hem de concloure aquest apartat indicant que la major part dels verbs que participen de l'alternança es construeixen en la variant incoativa amb el clític pronominal. Només els que lexicalitzen canvis graduals que es conceptualitzen com a no intencionals (per tant sense una causa externa) es formen sense el clític. Cal destacar, de tota manera, que hi ha diferències interdialectals importants en l'ús o no del clític.

Els verbs que no prenen el clític i els verbs de CE de causa interna presenten límits difusos entre si, en el sentit que és difícil de conceptualitzar els primers amb una causa externa, per la qual cosa presenten moltes restriccions sobre els arguments de què poden predicar-se. N'és un bon exemple el fet que els verbs *empal·lidir*, *germinar* i *fermentar*, segons la nostra interpretació, són de causa interna, mentre que per a Gràcia (1989) són verbs que alternen i que no prenen mai, o quasi mai, el clític en la variant incoativa. Aquests fets confirmen que els fenòmens lingüístics poden estar subjectes a gradació. També que el que lexicalitzen els verbs reflecteix la manera com els parlants percebem la realitat, no la manera com és aquesta realitat.

5. APUNTS PER A UNA HIPÒTESI EXPLICATIVA

A partir del que hem dit fins ara, i deixant de banda els verbs d'arrel agentiva (que potser no són de CE), podem visualitzar els verbs de CE en un continuïum que aniria des dels de causa externa fins als de causa interna, passant pels de causa inespecificada. Els que se situarien als extrems són els que no poden participar de l'alternança.

Així, en un costat de la línia contínua tindríem els verbs que només es construeixen com a causatius (els de causa externa). Enmig, els verbs que alternen i que admeten tant la variant transitiva com la incoativa (verbs de causa inespecificada). A l'altre costat de la línia, els verbs de causa interna, que tampoc no alternen, però que només presenten la variant intransitiva. Els verbs que alternen però que no incorporen el clític pronominal *se* se situarien en el límit entre els verbs de causa inespecificada i de causa interna (perquè tendeixen a indicar processos en què no es mostra la causa o que es construeixen com a atèlics). Això mostraria, seguint la lingüística cognitiva, que les fronteres entre els diferents tipus de verbs són difuses i, doncs, que no els hem d'entendre com a compartiments estancs, i a més confirmaria la hipòtesi que els fenòmens lingüístics poden estar subjectes a gradació i a prototipicitat (cf. Sorace 2000).

Per donar resposta als comportaments menys uniformes d'aquests verbs postulem que s'ha de recórrer a la noció de prototipicitat. Hi ha uns verbs prototípics que sempre es comporten uniformement (com de causa externa, interna o inespecificada), mentre que n'hi ha d'altres que es poden conceptualitzar de manera diferent. Per tant, com més clara sigui la conceptualització d'un verb, més estable serà el seu comportament, tant interlingüísticament com intralingüísticament. Aquells verbs que mostren diferents maneres de conceptualitzar-se presentarien diferències en el seu comportament sintàctic.

Com combinar aquesta visió amb les explicacions més formals del comportament dels verbs de CE? Les classificacions que hem vist manifesten clarament que la categorització d'un verb depèn de la conceptualització que en fan els parlants (p.ex. L&RH, Marantz 1997) o d'aspectes de la semàntica enciclopèdica de les arrels (p.ex. Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer 2006), o que està subjecta a gradació i variació (p.ex. Harley & Noyer 2000). A més, els verbs presenten restriccions en les entitats que funcionen com a arguments interns o externs o es poden categoritzar de manera diferent segons els parlants. Per tant, la hipòtesi que mirem de desenvolupar en la nostra recerca intenta compaginar les aportacions de les explicacions formals de caire neoconstruccional amb les de la teoria del prototipus.

Segons aquesta hipòtesi, que ara tot just esmentem, les arrels verbals es poden incorporar lliurement en qualsevol estructura sintàctica, tant la corresponent a un verb de causa interna com a la d'un verb de causa externa. És el coneixement del món dels parlants, és a dir, el coneixement enciclopèdic d'aquests, el que determinarà si una construcció és acceptable o no, perquè és el coneixement del món que ens diu com es desenvolupa prototípicament el que expressa el verb. En aquest sentit, per a nosaltres, recórrer al coneixement del món té el mateix sentit que recórrer a la noció de prototipicitat, ja que aquest concepte també depèn de la conceptualització humana dels esdeveniments. Desenvolupar aquesta hipòtesi no és tasca, però, que correspongui fer aquí.

6. CONCLUSIONS

En aquest escrit hem analitzat de manera descriptiva la participació dels verbs de CE del català en l'alternança causativa i dos aspectes més que s'hi relacionen: si accepten un adjunt del tipus *per si sol* o no i la incorporació del clíctic pronominal en la variant intransitiva de l'alternança.

Primerament, hem repassat diferents classificacions dels verbs de CE i hem analitzat la participació en l'alternança d'aquests diferents tipus. Ni els verbs agentius ni els de causa externa poden alternar, tot i que hem mostrat alguns usos incoatius d'aquests últims. El més important és destacar que hem vist que la generalització

d'Alexiadou (2006) no s'acompleix en català. Segons aquesta autora, els verbs de CE que no poden alternar no admeten subjectes amb paper temàtic CAUSA, sinó només AGENT o INSTRUMENT. Hem comprovat com en català trobem verbs que permeten subjectes causatius i que, tot i així, no alternen. Altres dades, però, semblen donar suport a aquesta generalització. Ens referim al fet que les variants intransitives dels verbs amb argument extern agentiu (o amb paper temàtic INSTRUMENT) en la variant transitiva es veuen menys naturals que les dels que presenten un argument extern CAUSA.

En analitzar el comportament dels verbs de CE de causa inespecificada hem comprovat que, tot i la participació en l'alternança, podem assenyalar algunes restriccions semàntiques pel que fa als elements que poden aparèixer com a argument intern. Així, podem trobar casos en què un verb alterna només amb alguns tipus d'elements en la posició d'objecte en la variant transitiva i de subjecte en la intransitiva.

Respecte dels verbs de causa interna hem de destacar que, fins on sabem, la nostra és una de les primeres aproximacions descriptives, encara no completa, que s'hi ha fet en català. Hem comprovat que són verbs de causa interna, en el sentit de no alternar i presentar només una forma incoativa sense incorporació del clític, un grup molt reduït de verbs, ja que hem vist que la major part dels verbs que s'indiquen com de causa interna en anglès o castellà també alternen en català, tot i que amb restriccions semàntiques en el tipus d'arguments. Ara bé, també els verbs de CE de causa interna presenten restriccions en el seu únic argument, que sovint no pot ser animat sinó únicament inanimat. En els casos de no permetre un argument animat aquests verbs han de causativitzar amb el verb lleuger *fer*.

Hem destacat també, amb referència als diferents tipus de verbs, que n'hi ha que es conceptualitzen de manera diferent tant intralingüísticament com interlingüísticament. És a dir, hi ha verbs, per exemple, que en una mateixa llengua funcionen unes vegades com de causa interna i altres com de causa inespecificada. Aquest fenomen també es dona entre llengües diferents: verbs que en una llengua es conceptualitzen d'una manera, mentre que en d'altres es conceptualitzen d'una altra.

En l'anàlisi de la incorporació d'un adjunt del tipus *per si sol* als verbs de CE hem comprovat que, contràriament al que indica Mendikoetxea (1999, 2000) per al castellà, no podem establir un paral·lelisme entre el tipus de verb i l'admissió d'aquest tipus d'adjunt. Mendikoetxea (1999, 2000) indica que els verbs de CE de causa externa (inespecificada en la terminologia que hem usat) admeten aquest adjunt, mentre que els de causa interna, no. A més, relaciona aquest fet amb la presència d'un component de causa en l'estructura lexicosemàntica dels verbs. Com hem vist, en català hi ha construccions de verbs de causa interna amb aquest adjunt que ens semblen totalment acceptables i també gramaticals. És un tema que mereix més atenció en recerques futures.

Amb relació als tipus de variants incoatives hem comprovat que, com ha estat analitzat en altres llengües, en català també trobem verbs que incorporen obligatòriament el clíctic pronominal *se*, verbs que no l'incorporen i verbs que l'incorporen opcionalment.

Podria semblar que la incorporació del clíctic està relacionada amb la conceptualització de la causa, ja que els verbs que no l'incorporen indiquen canvis no intencionals (*engreixar, empetidir...*) o processos en què és difícil trobar una causa externa (p.ex. *crystal·litzar, cicatritzar*). O potser també està relacionada amb l'atelicitat, ja que altres verbs que no l'incorporen indiquen processos atèlics (*pujar, baixar, augmentar, disminuir*), mentre que els verbs que participen de l'alternança es consideren tèlics. De fet, alguns dels verbs que Gràcia (1989) posa en la llista dels que no prenen clíctic, nosaltres els hem considerat de causa interna. Un altre aspecte a destacar és la variació interdialectal, ja que en el balear la presència de verbs sense la incorporació del clíctic pronominal és més normal que en les altres varietats.

Finalment hem apuntat la necessitat de combinar les anàlisis més formals amb una visió dels verbs de CE que destaquí els límits difusos entre els diferents tipus i el fenomen de la gradació.

BARTOMEU ABRINES LLABRÉS
Universitat Oberta de Catalunya

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ALEXIADOU, A. (2006) «On (anti-)causative alternations», HANDOUTS del curs (*Anti causative alternations*, 22-26 de setembre de 2006, École Normale Supérieure, Paris.
<<http://www.diffusion.ens.fr/index.php?res=cycles&idcycle=310>>
- ALEXIADOU, A.; ANAGNOSTOPOULOU, E.; SCHÄFER, F. (2006) «The properties of anticausatives crosslinguistically» dins FRASCARELLI, M. ed., *Phases of Interpretation*, Berlin, Mouton de Gruyter, pp. 187-212.
- BORER, H. (2004) «The Grammar Machine», dins ALEXIADOU, A.; ANAGNOSTOPOULOU, E.; EVERAERT, M. ed., *The Unaccusativity Puzzle. Explorations of the Syntax-Lexicon Interface*, New York/Oxford, Oxford University Press, pp. 288-331.
- (2005) *Structuring Sense*, New York/Oxford, Oxford University Press, 2 vol.
- CENTINEO, G. (1995) «The Distribution of *si* in Italian Transitive/Inchoative Pairs», dins *Proceedings from Semantics and Linguistics Theory*, Austin, University of Texas, pp. 54-71.

- CHIERCHIA, G. (2004) «A Semantics for Unaccusatives and its Syntactic Consequences», dins ALEXIADOU, A.; ANAGNOSTOPOULOU, E.; EVERAERT, M. ed., *The Unaccusativity Puzzle. Explorations of the Syntax-Lexicon Interface*, New York/Oxford, Oxford University Press, pp. 22-59.
- CHOMSKY, N. (1981) *Lectures on Government and Binding: The Pisa Lectures*, Dordrecht, Foris.
- CUENCA, M. J.; HILFERTY, J. (1999) *Introducció a la lingüística cognitiva*, Barcelona, Ariel.
- FOLLI, R. (1999) «Causative / Inchoative Alternations in Italian», dins FOLLI, R.; MIDDLETON, R. ed., *Oxford University Working Papers in Linguistics, Philology & Phonetics* 4, Oxford, Oxford University Press, pp. 33-49.
- GEERAERTS, D.; CUYCKENS, H. ed. (2007) *The Oxford handbook of Cognitive Linguistics*, Oxford. Oxford University Press.
- GOLDBERG, A. E. (1995) *Constructions. A Construction Grammar Approach to the Argument Structure*, Chicago, Chicago University Press.
- (2006) *Constructions at Work. The Nature of Generalization in Language*, New York/London, Oxford University Press.
- GRÀCIA I SOLÉ, L. (1989) *Els verbs ergatius en català*, Maó, Institut Menorquí d'Estudis/Ajuntament de Ciutadella.
- (1995) «Estructura morfològica i estructura argumental dels verbs causatius i incoatius», dins *Morfologia lèxica. L'herència de l'estructura argumental*, València, Universitat de València, pp. 63-94.
- HALE, K.; KEYSER, S.J. (1998) «The Basic Elements of Argument Structure», dins HARLEY, H. ed., *Papers from the UPenn/MIT Roundtable on Argument Structure and Aspect. MIT Working Papers in Linguistics* 32, Cambridge, MA, MITWPL, pp. 73-118.
- (2002) *Prolegomenon to a Theory of Argument Structure*, Cambridge, MA/London, The MIT Press.
- HARLEY, H.; NOYER, R. (2000) «Formal versus Encyclopedic Properties of Vocabulary: Evidence from Nominalisations», dins PEETERS, B. ed., *The Lexicon-Encyclopedia Interface*, Oxford, Elsevier Science, pp. 349-374.
- HASPELMATH, M. (1993) «More on the typology of inchoative/causative alternations», dins COMRIE, B.; POLINSKY, M. ed., *Causatives and transitivity*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins, pp. 87-120.
- JACKENDOFF, R. (1990) *Semantic Structures*, Cambridge, MA, The MIT Press.
- (2002) *Foundations of Language*, Oxford, Oxford University Press.
- JIMÉNEZ PEÑA, S.; RODRÍGUEZ SELLÉS, Y. (2002) «¿Agentes causantes?», Report de recerca, Centre de Lingüística Teòrica, Universitat Autònoma de Barcelona.

- <<http://seneca.uab.es/ggt/Reports/GGT-02-11.pdf>>
- LABELLE, M. (1992) «Change of state and valency», *Journal of Linguistics* 28, pp. 375-414.
- LANGACKER, R.W. (1987) *Foundations of Cognitive Grammar. Vol. 1: Theoretical Prerequisites*, Stanford, CA, Stanford University Press.
- (1991) *Foundations of Cognitive Grammar. Vol. 2: Descriptive Application*, Stanford, CA, Stanford University Press.
- LEE, D. (2001) *Cognitive linguistics. An introduction*, New York/Oxford, Oxford University Press.
- LEVIN, B.; RAPPAPORT HOVAV, M. (1995) *Unaccusativity. At the Syntax-Lexical Semantics Interface*, Cambridge, MA/London, The MIT Press.
- MARANTZ, A. (1997) «No Escape from Syntax: Don't Try Morphological Analysis in the Privacy of Your Own Lexicon», dins DIMITRIADIS, A. [*et al.*] ed., *University of Pennsylvania Working Papers in Linguistics* 4/2, Proceedings of 21st Annual Penn Linguistics Colloquium, pp. 201-225.
- MASULLO, P. J. (1999) «La interfaz léxico-sintaxis. Presencia y ausencia del clítico “se” en construccions inacusativas», Manuscrit, Universidad Nacional de Comahue/University of Washington.
- MATEU, J. (2002). *Argument Structure: Relational Construal at the Syntax-Semantics Interface*. Tesis doctoral, Departament de Filologia Catalana, Universitat Autònoma de Barcelona.
- <<http://seneca.uab.es/ggt/Tesis/argument-structure.pdf>>.
- MENDIKOETXEA, A. (1999a) «Construcciones inacusativas y pasivas», dins DEMONTE BARRETO, V., BOSQUE, I. dir., *Gramática descriptiva de la lengua española*, 3 vol., Madrid, RAE/Espasa Calpe, pp. 1575-1629.
- (1999b) «Construcciones con *se*: medias, pasivas e impersonales», dins DEMONTE BARRETO, V., BOSQUE, I. dir., *Gramática descriptiva de la lengua española*, 3 vol., Madrid, RAE/Espasa Calpe, pp. 1631-1722.
- (2000) «Relaciones de interficie: los verbos de cambio de estado», dins BRAVO, A.; LUJÁN, C.; PÉREZ, I. ed., *Cuadernos de Lingüística del Instituto Universitario Ortega y Gasset* 7, pp. 125-144.
- PESETSKY, D. (1995) *Zero Syntax*, Cambridge, MA, The MIT Press.
- RAPPAPORT HOVAV, M.; LEVIN, B. (1998) «Building Verb Meanings» dins BUTT, M.; Geuder, W. ed., *The Projection of Arguments: Lexical and Compositional Factors*, Stanford, CA, CSLI Publications, pp. 97-134.
- RAPPAPORT HOVAV, M.; LEVIN, B. (2008) «Reflection on Manner/Result Complementarity», dins RAPPAPORT HOVAV, M.; DORON, E.; SICHEL, I. ed. (en premsa) *Syntax, lexical semantics and event structure*, Oxford, Oxford University Press.

- REINHART, T. (2000) «The Theta System. Syntactic Realization of Verbal Concepts», *OTS Working Papers of Theoretical Linguistics* 00-001, Utrecht, Utrecht Institute of Linguistics OTS.
- SCHÄFER, F. (2008) *The Syntax of (Anti-)Causatives: External arguments in change-of-states contexts*, Amsterdam/Philadelphia, PA, John Benjamins.
- SCHLESINGER, I.M. (1989) «Instruments as agents: on the nature of semantic relations», *Journal of Linguistics* 25, pp. 189-210.
- SORACE, A. (2000) «Gradients in Auxiliary Selection with Intransitive Verbs», *Language* 76, 4, pp. 859-890.

